

.....
Kristdemokraterna RAPPORT
.....

Kultur hela livet!

Kristdemokraterna

Juli 2010

Innehåll

FÖRORD	4
FÖRORD	4
INLEDNING	5
IDEOLOGISK GRUND OCH INRIKTNING	5
DEN KRISTDEMOKRATISKA KULTURPOLITIKENS KÄRNA.....	7
<i>Kulturen är ett gemensamt ansvar</i>	8
<i>Helhet och långsiktighet</i>	8
<i>Professionella och ideella insatser</i>	9
<i>Barn och ungdom</i>	9
<i>Över generationer</i>	9
<i>En regional kultur</i>	9
KRISTDEMOKRATISKA PRIORITERINGAR	10
KULTURLYFT FÖR BARN OCH UNGA	10
<i>Barnkulturforskning</i>	10
KULTUR VI ÄRVER, FÖRVALTAR, FÖR VIDARE	11
DET IMMATERIELLA KULTURARVET.....	11
DET MATERIELLA KULTURARVET.....	12
<i>Riksantikvarieämbetet</i>	12
<i>Hembygds- och Fornminnesföreningar</i>	12
<i>Kyrkoantikvariskt verksamhet</i>	13
ARKIV.....	13
<i>Arkiven i informationsambüllet</i>	13
BIBLIOTEK.....	14
<i>Skapa en nationell biblioteksvision</i>	14
<i>Barn- och skolbibliotek</i>	15
<i>Förenkla boklänen</i>	15
LÄSANDET OCH BOKEN.....	15
<i>Läsfrämjande insatser</i>	15
MUSEER OCH UTSTÄLLNINGAR.....	16
<i>En satsning på museernas samlingar</i>	16
<i>Tillåt försäljning av vissa fornynd</i>	17
<i>Visning av kulturskatter nära fyndplatsen</i>	17
<i>Kulturfästigheter</i>	17
KULTURSKAPANDE	18
<i>De kulturella och kreativa näringarna</i>	18
SCENKONSTEN.....	18
<i>Operan och Dramaten</i>	19
<i>Riksteatern</i>	19
<i>Regional musik, teater och dans</i>	19
<i>Kultur- och musikskolor</i>	20
MUSIK.....	20
<i>Sveriges Radios ansvar för konstmusiken</i>	20
<i>Gemensam satsning på unga musiker</i>	21
<i>Folk- och världsmusik</i>	21
<i>Orkesterverksamhet</i>	21
BILD OCH FORM.....	22
<i>Konsten i den offentliga miljön</i>	22
<i>Hemslöjd - en viktig del av vårt svenska kulturarv</i>	22
<i>Film</i>	23
KULTURSKAPARNAS VILLKOR	23
<i>De fria grupperna</i>	24

<i>Musikarrangörerna</i>	24
<i>Dansbandsmoms</i>	25
<i>Scenkonstpensioner</i>	25
KULTURENS ROLL I SAMHÄLLET	25
<i>Trossamfunden</i>	26
<i>Amatörkultur</i>	26
<i>Mötesplatser</i>	26
<i>Andragsrätt för gåvor till ideella organisationer</i>	27
<i>Kultursponsring</i>	27
KULTUR OCH HÄLSA	27
<i>Kulturen som förebyggande folkhälsoarbete</i>	28
<i>Stärkande kultur</i>	28
<i>Kultur i arbetslivet - kulturcheckar</i>	29
FOLKBILDNINGEN	29
<i>Folkbildningens ekonomi</i>	29
<i>Amatörkulturen inom folkbildningen</i>	30

Förord

Rikstinget gav partistyrelsen i uppdrag att ta fram ett Kulturpolitiskt handlingsprogram. Programmet har utarbetats av kristdemokratiska kulturpolitiker på lokal, regional och nationell nivå. Handlingsprogrammet har på partistyrelsens uppdrag antagits av partiets verkställande utskott.

Inledning

Den kulturpolitiska arbetsgruppen har till uppgift att utarbeta ett kulturpolitiskt handlingsprogram. Det huvudsakliga syftet har inte varit att göra en ideologisk omprövning utan att utveckla och sammanfatta den kristdemokratiska kulturpolitiken. Uppdraget har inte omfattat media, idrott och spel frågor. Utgångspunkten för arbetet har varit principprogrammet, det kulturpolitiska manifestet och den kulturpolitik som formulerats av kristdemokrater på central och regional nivå de senaste åren. Med dessa utgångspunkter som bas har arbetsgruppen diskuterat både egna och andras erfarenheter inom kultursektorn. Diskussionen har resulterat i både principiella ställningstaganden och konkreta förslag. Arbetsgruppen vill lyfta fram fem förslag av bredare intresse.

Ett kulturlyft för barn och unga,
Ett nationellt lånekortssystem på biblioteken,
Dansband ska omfattas av kultur moms 6 procent,
Kultur på recept, samt
Kultursponsring.

I gruppen har ingått Mia Frisk (ordförande), Anna-Karin Adolfsen, Conny Brännberg, Dan Kihlström och Rolf Tufvesson. Jonas Arnell har varit sekreterare.

Ideologisk grund och inriktning

Kultur finns där människor finns. Den uppstår i mötet mellan människor och skapas av oss alla gemensamt. Kulturen är ingenting statiskt utan något levande som ständigt är i förändring. Vi är alla medskapare av kulturen men vi är också formade av den. Vårt sätt att tala, vårt sätt att tänka, ja själva språket är präglade av vår kultur. Kulturen ger oss mening i nuet, men den bär också våra historiska rötter och föder visioner för framtiden. Eftersom kultur uppstår i mötet mellan människor är kulturen ogripbar. Men kulturen kan också vara konkret och manifesteras genom föremål och upplevelser. En konsert, en bok, en möbel, ett TV-program, favoritlåtarna i mp3-spelaren eller en musiklektion är exempel på kulturens uttrycksformer i vardagen.

Vi kommer aldrig att finna en exakt och heltäckande definition av vad kultur är. Genom att ständigt ställa frågor och diskutera kulturens väsen kan vi dock berika och utveckla vår syn på kultur och därigenom också vår kulturpolitik. Till skillnad mot andra politikområden sätter kulturpolitiken upp mål, men håller sig sedan på armlängds avstånd från detaljbesluten. Målet är att stödja kulturen utan att styra och att ge alla människor möjlighet att delta i ett fritt kulturliv. Som politiker ska vi delta i kulturdebatten, men lämna makten över innehållet i händerna på kulturutövarna, dess beundrare och kritiker.

Kulturen bidrar till att vidga den egna verkligheten och fantasin. Det är att växa som empatisk och inkännande människa. Det är med andra ord en livsviktig del av ett sammanhållet samhälle. Kulturen håller ihop gemenskaper genom att den ger sammanhang, förståelse och förmedlar värden. Den skapar förutsättningar för det goda samhälle som är tryggt i sig själv.

Kulturen hjälper oss att se oss själva i andra och genom andras ögon. Kanske är det detta som är kärnan i begreppet bildning. Att kunna se med klarare ögon på världen. Eller, kanske snarare, att se många världar. Att bilda sig är att färdas genom historiska händelser och miljöer, längs tankar och föreställningar, genom dikterna och romanerna.

Alla människor oavsett bakgrund och förutsättningar måste få del av kulturens möjligheter. Den kristdemokratiska idén om förvaltarskap omfattar också ansvaret för varje person, och dennes omgivning, att skapa förutsättningar för, ta tillvara på och utveckla de förmågor och intressen som man har. Att kunna utöva och ta del av kultur är en viktig del av vad det innebär att vara människa. Alla hinder för människors delaktighet i kulturlivet måste därför undanröjas. Den s.k. Hallunda-deklarationen är för scenkonsten ett viktigt exempel på hur man kan sätta fokus på tillgänglighetsfrågor – både för utövare och för publik. Kulturen måste samtidigt vara mer än tillgänglig, den måste vara utåtriktad och uppsökande för att kunna nå nya grupper.

Bildningstanken är och måste vara en central del av en kulturpolitik. Den påminner dels om vikten av att humaniora, hur ”onyttig” den än är, ändå ska ha sin givna plats i alla stadier av vårt utbildningsväsende. Den knyter också an till den djupare innebörden av begreppet kultur, som betyder odling. Bildning är, liksom odling, en utvecklingsprocess. Att bilda sig är att växa, upp mot något rikare. Men för den enskilde innebär det att allt inte kan vara lättsmält utan, precis som med lärande, kräver reflektion. Kulturlivet bör vara så mångfacetterat att det både erbjuder tillgänglighet för de ovana och mängder av smalare uttryck för dem som vill upptäcka mer.

Det måste också finnas ett samtal om konstnärlig kvalitet. Vad som är god smak kan inte läggas fast av något statligt organ men vi måste ändå våga stå för att konstnärer precis som andra människor har ett ansvar för det de producerar. En aktiv debatt om vad som är kvalitet och om den konstnärliga frihetens gränser kan därför verka mer uppfriskande än begränsande.

Ingen kulturpolitik kan därför heller existera utan att ha en uppfattning om kvalitet. Precis som det måste finnas en samhällelig uppfattning om att rätt och fel existerar, även om man kan vara oense om vari det består, måste det också finnas en samhällelig uppfattning om att det existerar något bättre och sämre inom kulturuttrycken.

Ändå är det viktigt att hålla båda ögonen öppna i detta och inte bli dogmatisk åt det marknadsliberala hållet. Marknaden skall självklart vara fri och i kontakt med kulturlivet och tvärtom. Men därmed är det ju inte sagt att konsumism faktiskt inte kan ha negativa verkningar både för personer och för samhället i stort.

Vi kristdemokrater menar att marknaden inte kan vara ett samhälleligt överordnat värde. Marknaden är ett medel, inte ett mål i sig. Man behöver inte vara överkänslig eller vänsterorienterad för att se tendenser till en samhällsutveckling där kommersialiseringen blivit så stark att människor alltmer drivits att identifiera sig som konsumenter snarare än medborgare.

Det är en utveckling som uppstår just i en miljö där marknadens logik kommit att bli norm för alla mänskliga strävanden. En renodlad konsumtionsmiljö där sociala, moraliska och just kulturella värden hamnat i bakgrunden.

Men kulturens uppgift är bland annat att se till att andra egenskaper hos personen än konsumtionslustan utvecklas. Att värna människan som kulturvarelse i kontrast till konsumtionsvarelse. Att skapa ett inre utrymme för annat än ting och yta hos oss människor.

Ideologer av allehanda slag har alltid velat lägga samhället till rätta, djupt ned på det privata planet. Och de som inte har velat inordna sig har betraktats som oupplysta, sådana vars referensramar måste vridas om.

Vanligtvis görs det antingen medelst till information förklädd propaganda eller genom att inkorporera samhällslivet i den politiska zonen, med regler, politisk opinionsstyrning, bidragsdirektiv och ren lagstiftning. Eller både och. Man politiserar, helt enkelt.

Inte heller här behöver man vara överkänslig för att se samhällstendenser i den riktningen.

Men just sådan referensramar som politiseringen är tänkt att förändra; öppningar mot andra världar, andra värden, andra verkligheter än den tunnelseende ideologens, just sådana referensramar har kulturen i uppgift att ge oss. Även här är kulturen en balanskraft.

Konsumismen och politiseringen har följts åt. Men samhället består av mer än marknad och politik, och kulturen är ett av de viktigaste motståndsmidlen för att hindra dessa att välla över sina bräddar. Ytterst är det i den tredje samhällssfären, det civila samhället, som kulturen har sin näring och sina rötter.

Detta är perspektiv som sällan ryms i den grovt uppställda och ständigt skymmande motsättningen mellan en enögt ekonomistisk höger och en verklighetsfrånvärd och dogmatisk vänster. Så desto viktigare därför att understryka att en framtida kulturpolitik bör bära dem med sig.

Riksdagens nya kulturpolitiska mål ligger till grund för den nationella kulturpolitiken. Det övergripande målet för all kulturpolitik är att:

”Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.”

För att uppnå detta mål ska kulturpolitiken bland annat ”främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor”. Eftersom vi tror att kulturupplevelser har en avgörande betydelse för varje människa blir detta mål av särskilt stor betydelse.

Den kristdemokratiska kulturpolitikens kärna

Kulturen har en självklar plats i den kristdemokratiska politiken och det är i den kristdemokratiska ideologin som näringen till vår kulturpolitik hämtas. Därifrån kommer de tre grundprinciper som utgör basen för vår syn på kulturen och kulturpolitikens ansvar.

För det första grundas vår kulturpolitik i den kristdemokratiska människosynen - hennes förutsättningar, behov och uppgift. Kristdemokraterna menar att människan kräver tillfredsställelse av mer än materiella behov för att känna välbefinnande och leva ett gott liv. För att växa och bli hel krävs en immateriell, andlig och kulturell dimension liksom relationer och gemenskap med andra. Att skapa ett inre utrymme för annat än ting och yta

hos oss människor. Att värna om människans immateriella inre liv är därför lika självklart för oss som att garantera hennes materiella behov. Genom kulturen kan människor finna mening i tillvaron och utvecklas både som individer och i sina relationer med andra. Att värna kulturens förutsättningar är därför en grundläggande uppgift för politiken

Den kristdemokratiska ideologin handlar också om ansvar och förvaltningskap. Kristdemokraterna menar att vi har en skyldighet att efter bästa förmåga förvalta det som lämnats till oss. Det handlar naturligtvis om att värna jordens materiella tillgångar men också om att bevara det immateriella arv av tankar, värderingar och idéer som lämnats till oss från tidigare generationer. Det handlar också om att odla den förmåga och de intressen som väckts hos varje person genom arv och miljö. Bevarandet av kulturarvet, såväl det andliga som det materiella, är därför självklart för oss. Det handlar både om de kulturvärden som lämnats till oss från tidigare generationer och om dem som tillkommer i vår egen tid.

Den tredje principen i den kristdemokratiska ideologin som ligger till grund för vår kulturpolitik handlar om samhällets maktfördelning. Vi menar att all politik måste bygga på subsidiaritet. Alla beslut skall fattas så nära den enskilda människan som möjligt. Endast i de fall man kan motivera att det är mest effektivt att besluten fattas på en högre nivå skall besluten flyttas dit. Grundprincipen är att högre nivåer skall vara ett stöd för de lägre. Kulturpolitiken ska utifrån detta synsätt utgå ifrån den enskilda människan och hennes behov. Kulturen ska inte styras av beslut uppifrån utan frodas bland de människor som utgör hennes kärna. Med människan i centrum och med aktning för kulturens oersättliga roll för hennes välbefinnande bygger vi den kristdemokratiska kulturpolitiken.

Kulturen är ett gemensamt ansvar

Samhällets alla delar har ett gemensamt ansvar för att stärka och utveckla kulturlivet samt för att skapa förutsättningar för och tillgång till skapande verksamhet. Staten eller det offentliga kan inte och ska inte ensamt bära kostnaden för kulturlivet. Huvuddelen av all kulturell verksamhet i Sverige bekostas av enskilda individer och de ideella insatser som det civila samhället bidrar med är ovärderliga. Det finns också ett stort intresse från företag att ta ett ansvar för samhällsutvecklingen utöver sin rent affärsmässiga verksamhet. En sådan möjlighet är att stödja och främja ett levande kulturliv till exempel genom sponsring. Genom ett ökat samarbete med näringslivet kan kulturens institutioner nå nya grupper av människor med sin verksamhet. Möjligheterna för privata aktörer att ta ett ekonomiskt ansvar för kulturen måste därför förbättras. Ett långsiktigt samarbete mellan kultur och näringsliv, som bygger på respekt och som inte inskränker den konstnärliga friheten, kan ge vidgade möjligheter både i form av bättre ekonomiska möjligheter och nya arbetsformer. Mångfald är ett ledord inom kulturpolitiken och bör så vara även när det gäller det ekonomiska ansvaret.

Helhet och långsiktighet

En viktig uppgift för kulturpolitiken är att verka med förståelse för de kulturella verksamheternas natur. Kristdemokraterna menar att nyckelord i detta arbete är lyhördhet, långsiktighet och helhetssyn. Engångssatsningar kan i vissa fall vara välbehövliga injektioner, men erfarenheter måste tas tillvara och användas i det långsiktiga arbetet. En höjning av ett anslag ett år som sedan tas tillbaka året efter skapar ofta enbart otrygghet och försvårar möjligheten till långsiktigt arbete. Statlig kulturpolitik ska präglas av ansvarstagande och långsiktighet.

Professionella och ideella insatser

Om kulturpolitiken ska se till varje människas behov av kulturella upplevelser måste den stödja och uppmuntra såväl till professionalitet och kulturellt yrkesengagemang som till amatörkultur och ideella insatser. Professionella kulturarbetare kan inte ersätta ideella insatser, lika lite som amatörer kan ersätta professionella konstutövare. En nationell kulturpolitik måste sträva efter att ge konstnärer och kulturarbetare villkor som gör det möjligt att verka professionellt men också att stärka den levande amatörkultur som finns i landet. De olika nivåerna är beroende av och ska stödja varandra.

Barn och ungdom

Små barn har ofta en självklar inställning till kultur och skapande. Denna naturliga skaparlust och nyfikenhet måste tas till vara och stärkas av såväl föräldrar som andra vuxna runt barnet. FN:s konvention om barns rättigheter slår också fast barnets rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Föräldrar och vårdnadshavare har därför ett stort ansvar för att ge barnen tillgång till kulturella upplevelser, men även far- och morföräldrar kan bidra till att underlätta barns möjlighet till kulturella upplevelser.

Enligt barnkonventionen ska staten respektera och främja barnets rätt att delta i det kulturella och konstnärliga livet. Det handlar både om barns eget skapande och möjlighet att ta del av kulturella upplevelser skapade för barn alltså såväl kultur av som för barn. För Kristdemokraterna är det viktigt att förskolan och skolan kan erbjuda olika former av kulturaktiviteter för eleverna. Vi har därför länge arbetat för en ökad satsning på kultur i skolan som kan engagera de professionella kulturskaparna och vi vill gå vidare med satsningen på Skapande skola.

Kultur bör vara en aspekt som följer varje barn över ungdomsåren till vuxenlivet. Detta understryks i de nya kulturpolitiska målen som innehåller ett specifikt krav på kulturpolitiken att särskilt uppmärksamma barns och ungdomars rätt till kultur.

Över generationer

Vi lever i ett samhälle som på många sätt är segregerat. Det går en klyfta i samhället mellan ung och gammal. Generationerna saknar ofta de naturliga mötesplatser som fanns förr till exempel i flergenerationsfamiljer eller på arbetsplatser. Kulturen är ofta en mötesplats där generationerna kan hitta varandra och dra lärdom av varandra. Samtidigt förhindrar den förda politiken i vissa fall det generationsövergripande arbete genom åldersgränser i bidragssystemet. Ett exempel är regelverket för ekonomiskt stöd till barn- och ungdomsorganisationer. Detta begränsar möjligheterna till generationsövergripande verksamhet. Detta drabbar särskilt ofta teater- eller orkesterföreningar samt trossamfunden vars verksamhet ofta är generationsövergripande.

En regional kultur

Kristdemokraterna anser att ansvaret för kulturens utveckling ska ligga så nära människor som möjligt. Det betyder att mer makt, även gällande kulturlivets finansiering, ska förskjutas ut i landet till regioner och kommuner. Ett större regionalt ansvarstagande för kulturen kan bidra till en vital kulturdebatt i hela landet. Vi tror också att ett regionaliserat kulturansvar kommer att bidra till en större mångfald av kulturskapare får del av offentligt stöd för sin verksamhet.

Kristdemokratiska prioriteringar

Kulturen vidrör allt, från Tuna gravfält till svenska innerstäder från Strindbergs närvaro i lägenhetsbokhyllan till videoinstallationer i Moderna museet. Det handlar om en värld av mänsklig fördjupning och utveckling. En värld som ligger bortom ekonomin men som aldrig får ligga bortom vår värdegrund. Vi har ett ansvar att lämna efter oss såväl en hållbar miljö till våra barn och barnbarn som ett levande minne av de som var här före oss.

Kunskap och förståelse för historien och nuet ger trygghet, vägledning och mod för framtiden. Samtidigt bär vi också ett ansvar för att skapa vår egen samtid. Att ständigt utveckla det konstnärliga skapandet i samklang med den tid vi lever i. Kulturens väsen kräver ständig förnyelse, ständig förändring. Genom att skärskåda kulturen som objekt och subjekt ur ett antal perspektiv ringas den kristdemokratiska kulturpolitiken in. Snitten som läggs är

Kulturlyft för barn och unga

Kultur vi ärver, förvaltar, för vidare

Kulturskapande

Kulturskaparnas villkor

Kulturens roll i samhället

Kultur och hälsa

Folkbildningen

Kulturlyft för barn och unga

Kristdemokraterna vill se ett kulturlyft för barn och unga.

Kristdemokraterna vill se ett kulturlyft för att öppna dörrarna till kultur för fler barn- och ungdomar. Huvudinriktningen ska vara arrangörsutveckling, öka tillgängligheten till scener och kulturmiljöer och samverkan mellan kulturinstitutioner, musik- och kulturskolor och amatörculturföreningar. Ett viktigt syfte med Kulturlyftet är att fler ungdomar ska bli kulturskapare. Ungdomars kulturintresse växer och bara inom musikområdet finns i dag runt om i landet över 10 000 aktiva rockband. Dansverksamheten, som framförallt engagerar flickor, växer också starkt. Genom satsningen *Skapande skola* ges allt fler barn och ungdomar tillgång till kulturell verksamhet i skolan. Det är viktigt att det finns kapacitet att ta omhand det intresse som skapas i skolan så att detta kan utvecklas även på barnens fritid. Ett "Kulturlyft" är en framtidsinvestering i våra ungdomar. Den satsning som idag finns inom ramen för Idrottslyftet bör få sin motsvarighet också för (andra delar av?) barn- och ungdomskulturen.

Barnkulturforskning

Det finns ett ökande behov av barnkulturforskning.¹ Ett första steg kan vara att skapa en samlande funktion för att utveckla internationella kontakter och utbyten och samarbeten inom landet knuten till Kulturrådet. Det är dock inte bara viktigt att förbättra inventering och informationsspridning, det är också viktigt att stärka forskningsmiljöerna för barnkultur genom att formalisera nätverk av forskare.

Kultur vi ärver, förvaltar, för vidare

Kristdemokraterna vill inrätta en statlig jubileumsfond.

Att ha god kännedom om sitt eget kulturarv är både en förutsättning för att utveckla sin egen identitet och för att respektera andras kultur och värden. I mötet mellan kulturer krävs förståelse för att kulturarvet inte är något statiskt, utan ständigt berikas av nya upplevelser, erfarenheter och kontakter med andra länder och kulturer. Att värna och värdera sin egen kultur och samtidigt bejaka mångfald och värdesätta andra kulturer är förutsättningen för en positiv integration.

Alla människor har ett gemensamt ansvar att värna kulturarvet. Vi är alla medskapare av vår kultur och med det följer också ansvaret att föra den vidare som ett arv till kommande generationer. Det gäller både det immateriella arvet av värderingar och traditioner och det materiella av byggnader och föremål. Det är därför glädjande att insikten om vårt eget kulturarvs betydelse ökat i samhället.

Våra kulturarvsbärande institutioner: arkiven, biblioteken och museerna (de så kallade ABM-institutionerna) har ett särskilt ansvar för kulturarvet. Deras gemensamma ansvar ligger i att välja ut vad som ska bevaras, systematisera materialet och sprida information till allmänheten. Alla tre delarna i ansvaret måste uppfyllas för att institutionerna ska uppfylla sin roll. ABM-institutionerna förenas på detta sätt av en gemensam uppgift men den innebär inte att de är utbytbara. Varje institution har också en egenart som måste tas till vara.

Kristdemokraterna anser att en statlig jubileumsfond bör inrättas för att kunna användas för att uppmärksamma och fira jubileer av svenska konstnärer, författare, filmare med flera som är internationellt kända, som exempelvis August Strindberg.

Det immateriella kulturarvet

Kristdemokraterna vill att Unescos konvention till skydd för det immateriella kulturarvet ratificeras av Sverige.

Det för ögat osynliga kulturarvet i form av gemensamma värderingar, traditioner, religion, livsåskådning, språk, folkminnen, Ortsnamn och mycket mer är viktiga element i det immateriella kulturarvet. Det är i detta immateriella kulturarv som människor har sin kulturella identitet. Kunskap om sitt eget immateriella kulturarv skänker trygghet i sin identitet vilket är nödvändigt för att vi ska kunna möta och känna respekt för andras kulturer och traditioner. Det immateriella kulturarvet blir därigenom ett viktigt vapen i kampen mot rasism och främlingsfientlighet. Arkiv och museer är tillsammans med skolor, församlingar, kulturinstitutioner och frivilliga organisationer av olika slag, naturliga platser för att förmedla och diskutera kulturarvet och därigenom människans förutsättningar, livsfrågor och värderingar.

Unesco har antagit en konvention till skydd för det immateriella kulturarvetⁱⁱ. Den är tänkt som ett komplement till den nuvarande Världsarvslistan som ger skydd åt betydande monument och naturområden. Konventionen ska skydda värdefulla kulturella företeelser som till exempel muntliga traditioner och språk, traditionell dans och musik, ceremonier och traditionellt hantverkskunnande. Det är en konvention som kan komma att få stor

betydelse för andra kulturer än den västerländska. Kulturer som ofta saknar kulturella minnesmärken som byggnader men som har en levande kultur i form av till exempel traditionella sånger och danser. I Sverige vore det inte orimligt att tänka sig att till exempel midsommarfirandet i Dalarna skulle kunna komma att omfattas av konventionen. Konventionen har ännu inte trätt i kraft eftersom den inte ratificerats av tillräckligt många länder.

Det materiella kulturarvet

Byggnader, kulturlandskap, kulturhistoriska föremål och dokument tillhör den synliga, materiella delen av vårt kulturarv. För denna del av kulturarvet har arkiv, museer och bibliotek ett särskilt ansvar. Det är ett komplext ansvar som kräver ständig förnyelse och utveckling. Det handlar om både ett inåtvänt arbete av registrering, vård, konservering och magasinering men också om ett utåtriktat arbete av utställningar, visningar, forskarstödd med mera.

Kulturmiljöarbete handlar om insatser för bevarande av delar av det materiella kulturarvet. Från att tidigare ha varit inriktat främst på fornlämningar och särskilt värdefull bebyggelse omfattar arbetet i dag också den historiska kontinuiteten i hela miljön. Varje generation bär ett dubbelt ansvar för arkitektur och bebyggelseplanering – att sätta tidstypiska avtryck i sin samtida kulturmiljö och att bevara kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Riksantikvarieämbetet

Kristdemokraterna vill stärka det lokala inflytandet över kulturmiljöarbetet.

Under årens lopp har antalet byggnader som faller inom ramen för Riksantikvarieämbetets ansvarsområde för kulturmiljövård ökat. Det har dock tidigare inte skett någon motsvarande höjning av anslagen vilket inneburit att en viktig del av vårt kulturarv bokstavligen står och förfaller. Kulturmiljöarbetet är beroende av långsiktig planering vilket ibland omöjliggörs av kortsiktiga förändringar av anslagen och svängningar mellan olika års offentliga infrastrukturinvesteringar vilket Riksantikvarieämbetet uppmärksammat som ett stort problem.

Bristande resurser försvårar också samarbetet med regionala och lokala företrädare i kulturmiljöarbetet. Det bör vara en självklarhet att lokala företrädare alltid finns delaktiga i beslut gällande kulturmiljö och frågor om bevarande kontra brukande. Kristdemokraterna vill därför stärka Riksantikvarieämbetets uppdrag att tillsammans med länsstyrelserna initiera ett utvecklingsarbete kring stärkt lokalt medinflytande. Det handlar såväl om att myndigheterna ska visa ökad lyhördhet för brukarperspektivet som att stärka kunskapen hos lokala beslutsfattare om vikten av ett bevarandeperspektiv i kulturmiljöarbetet.

Hembygds- och Fornminnesföreningar

Kristdemokraterna vill ta vara på hembygdsföreningarnas viktiga arbete.

Hembygdsrörelsen är en folkrörelse i Sverige, som omfattar mer än 450 000 medlemmar och som arbetar med att tillvarata traditioner och folkkultur. Hembygdsföreningarna bedriver en mångfacetterad verksamhet. En stor uppgift för hembygdsföreningar i dag är att skapa opinion i vissa kulturfrågor. Ibland kan det handla om bygdens överlevnad. Tillsammans med de insatser som görs av byggnads- och kulturnämnder, länsstyrelser och läns- och kommunala museer samt Riksantikvarieämbetet bidrar de till att förvalta en viktig del av det svenska kulturarvet. De årsböcker som hembygdsrörelsen producerar tillvaratar

inte minst ett folkligt berättande, en kulturskatt som annars skulle gå förlorad. Sveriges Hembygdsförbund har konstaterat att hembygdskonsulenter/hembygdsantikvarier på region-/länsnivå finansieras ojämnt och inte alltid med heltidstjänst. Eftersom hembygdskonsulenter/hembygdsantikvarier är en viktig resurs i det lokala hembygdsarbetet anser Kristdemokraterna att dessa ska involveras i dialogen mellan regioner och Kulturrådet i den nya samverkansmodellen.

Kyrkoantikvarisk verksamhet

Kristdemokraterna vill värna den kyrkoantikvariska ersättningen men också ge församlingar ökade möjlighet att anpassa lokaler utifrån förändrade behov och önskemål.
--

Det kyrkliga kulturarvet har byggts upp under närmare ett årtusende. Detta kulturarv har formats i kontinuerlig växelverkan med andra delar av samhället. Kyrkan utgör ett levande kulturarv som har använts och som alltjämt används för samma ändamål. Det är av stor betydelse att detta gemensamma kulturarv bevaras, brukas och är tillgängligt för oss men också för kommande generationer. Trots att kyrkan har skilts från staten har staten ett fortsatt ansvar för det värdefulla kulturarv som våra kyrkor utgör. Det är ett kulturarv som har betydelse för hela samhället och inte enbart för Svenska kyrkans medlemmar. Den kyrkoantikvariska ersättningen är en överenskommelse mellan staten och kyrkan gällande statens åtagande för att underhålla och bevara Svenska kyrkans kyrkobyggnader. Vid sidan om de ekonomiska villkoren är det också viktigt att Svenska kyrkans församlingar ges ökade möjligheter att använda kyrkobyggnader och andra kulturminnen utifrån de förändrade behov och önskemål som finns.

Arkiv

Runt om i landet finns oändligt många arkiv av olika karaktär och storlek som tillsammans förvaltar ett enormt arkivbestånd. Deras samlingar speglar människors tankar, föreställningar, handlingar och symboler genom tiderna. Genom arkivalierna kan vi följa idéer och handlingsmönster från tidig medeltid fram till våra dagar och se hur det moderna Sverige växt fram på såväl central som regional och lokal nivå. Det ökade intresset för släktforskning och hembygdsforskning har gjort att arkiven fått ett uppsving när det gäller allmänhetens användning av materialet. Forskarplatserna är på många platser hårt utnyttjade, något som naturligtvis är glädjande. Samtidigt innebär tillströmningen ett behov av att från politiskt håll följa utvecklingen noggrant så att tillräckliga resurser anslås både för att garantera samlingarnas bevarande och säkerhet och för att ge personalen rimliga arbetsvillkor. Redan nu har arkivpersonalens arbetsbelastning med att tillhandahålla material ökat markant.

Arkiven i informationssamhället

Kristdemokraterna vill att Riksarkivet får i uppdrag att utreda hur arkivmaterial från folkrörelser, organisationer m.m. bättre ska kunna tas tillvara långsiktigt.

Genom folkrörelsearkivens foton och affischer, brev, verksamhetsberättelser och protokoll kan vi få en mycket god bild av hur arbetarna, tjänstemännen, barnen och de hemarbetande hade det både i sitt arbete och på sin fritid. Detta ger en helhetsbild av arbetarnas historia och det industriella kulturarvet. Det behöver också skapas en bredare medvetenhet i samhället om arkivmaterialets betydelse för vår historia. Det är särskilt viktigt eftersom många enskilda arkiv idag förstörs på grund av okunnighet om materialets betydelse.

I ett samhälle där mängden pappersmaterial är oöverskådligt blir besluten om vad som är intressant att bevara för framtiden allt svårare men också allt viktigare. Trots att avgränsningarna för vad som ska bevaras blir allt striktare är materialökningen i arkiven enorm. För att skapa en rimlig förutsättning för framtidens forskare är det avgörande att det tas välgrundade beslut om bevarande. Riksarkivet bör ges i uppdrag att utöka sitt arbete med att informera och utbilda föreningar, folkrörelser, organisationer och enskilda om arkivens betydelse och om möjligheterna att bevara arkivmaterial för eftervärden. Ett samarbete med till exempel Riksidrottsförbundet och studieförbunden kan vara en viktig väg för att nå ut till föreningar över hela landet.

Bibliotek

Inga kulturinstitutioner är så omtyckta och omhuldade som biblioteken. Biblioteken är en viktig samhällslig resurs och det finns stora utvecklingsmöjligheter för biblioteken i framtidens samhälle. Biblioteken verkar för läskunnighet, utbildning, livslångt lärande, kultur och informationsspridning. Det är viktigt att inte folkbiblioteken tas för givna och att inte mål och visioner för biblioteken i kommunerna uteblir. De biblioteksplaner som kommunerna ska anta är ett värdefullt verktyg för att sammanställa tankar och idéer kring bibliotekens utveckling i varje kommun. Biblioteken förändras i takt med det omgivande samhället och med kommunens stöd kan de nå nya målgrupper och ta sig an nya uppgifter som gör biblioteken till en viktig arena för den lokala demokratin. Alla förändringar måste dock genomföras i samverkan med biblioteken och dess personal. Biblioteken får aldrig förändras på ett sådant sätt att de förlorar sin identitet och ursprungliga uppgift att göra böcker tillgängliga för medborgarna och därmed stärka läsandet och läskunnigheten i landet.

Det finns stora möjligheter för biblioteken i framtidens samhälle. Antalet studenter i högskolan har växt över tid och ”det livslånga lärandet” har blivit ett ständigt återkommande utvecklingsområde. Inom EU är livslångt lärande också en viktig del av EU:s tillväxtstrategi EU2020ⁱⁱⁱ. Med högskolan uppkommer det nya forsknings- och högskolebibliotek och även folkbiblioteken får ta emot allt fler studenter från såväl högskola som vuxenutbildning. Biblioteken är en naturlig plats att vända sig till för de allra flesta när de vill inhämta kunskap. Med sin folkbildande tradition borde biblioteken ses som en självklar aktör i visionen om det livslånga lärandet. Trots detta är det sällan som bibliotekens förmåga tas till vara eller uppmärksammas i politiska beslut. Bibliotekens kulturella prägel är dominerande medan lärandeaspekterna oftast är underförstådda och sällan erkända. Kristdemokraterna anser att biblioteken har en viktig roll att spela i det livslånga lärandet och menar att det är ett politiskt ansvar att ta tillvara de erfarenheter som biblioteken och bibliotekarierna besitter på detta område.

Skapa en nationell biblioteksvision

Kristdemokraterna vill skapa en nationell biblioteksvision.

Biblioteken är en viktig part i utvecklingen av kunskapsområdet men det förändrade samhället ställer också nya krav på bibliotekens tjänster. För att på bästa sätt ta tillvara bibliotekens kompetens anser Kristdemokraterna att staten ska ta initiativ till att tillsammans med berörda parter skapa en nationell biblioteksvision där målen för bibliotekens utveckling formuleras. Samtidigt vill Kristdemokraterna också slå fast att lån av böcker på bibliotek alltid ska vara gratis.

Barn- och skolbibliotek

Kristdemokraterna vill stärka skol- och barnbibliotekens roll för att främja barns läsande.

Att främja barns läsande är en ovärderlig uppgift för biblioteken och här spelar naturligtvis skol- och barnbiblioteken en särskilt viktig roll. Ungefär 28 miljoner böcker och andra medier för barn och unga lånades ut 2008, vilket motsvarar nästan hälften av folkbibliotekens totala utlåning.^{iv} Barn- och skolbibliotek^v kan locka barn till läsning, att visa barnen njutningen med att läsa. Genom att utgå från barnens eget intresse och nyfikenhet kan biblioteken fånga barnens intresse för läsning. Den nya skollagen tydliggör huvudmännens ansvar för att garantera tillgången till skolbibliotek. Detta är positivt och bör ses som ett första steg för att stärka barn- och skolbiblioteken.

Förenkla boklånen

Kristdemokraterna vill införa ett nationellt lånekortssystem.

Idag är det möjligt att låna böcker från andra stadsbibliotek via fjärrlån. Men det är inte bara böcker som rör sig över kommungränser – även låntagarna reser mer, allt från lastbilschaufförer till patienter i vården. I en studie i Västra Götalandsregionen^{vi} konstateras till exempel att cirka en fjärdedel av Skövdes och en tredjedel av Skaras registrerade låntagare kom från andra kommuner. Kristdemokraterna anser därför att systemet med kommunala lånekort är idémässigt och tekniskt föråldrat. Det ska räcka med ett lånekort för att kunna ta del av biblioteksutbudet oavsett i vilken kommun man befinner sig i. Ett arbete för att skapa likartade regelverk som kan öka möjligheterna till ökad lånesamverkan är ett första steg.

Läsandet och boken

Kristdemokraterna anser att läromedelsstandarden bör behandlas i skolornas årliga kvalitetsredovisningar.

Barn tillbringar en allt större del av sin tid framför datorn, både hemma och i skolan. Även om barnen övar sin läsning vid datoranvändning finns det undersökningar som visar att barn som letar information och läser på en datorskärm läser betydligt kortare texter och mer fragmentariskt än vid läsning av en textmassa i en bok. Utvecklingen av tekniken är positiv och ska underlättas men tekniken kan knappast ersätta boken, bara komplettera den. Det är viktigt att böcker finns tillgängliga för alla människor och biblioteken har här naturligtvis en central roll.

Läroboken har fortfarande en central betydelse i skolan. Bra och uppdaterade böcker är en viktig förutsättning för att skolarbetet ska fungera. I dag ligger rikssnittet för läromedel för grundskolan på 500 kronor per elev och år, enligt Skolverket. Mindre än en procent av skolans budget går till inköp av skolmaterial. För att garantera en viss standard på läromedel anser vi att läromedelsstandarden bör behandlas i skolornas årliga kvalitetsredovisningar.

Läsfrämjande insatser

Staten har under lång tid försökt främja läsandet genom olika former av läsfrämjande insatser. Genom olika kanaler har statligt stöd gått till föreningar och organisationer som arbetat för att främja läsandet. Kristdemokraterna välkomnar att inköpsstödet har gjorts mer flexibelt så att en del av inköpsstödet också kan användas för metodutveckling av den

läsfrämjande verksamheten på biblioteken. Kristdemokraterna anser att spridandet av läsandets konst är en avgörande demokratifråga.

Inom litteraturområdet görs satsningar för funktionshindrade både på Talboks- och punktskriftsbiblioteket och Stiftelsen för lättläst information och litteratur (LL-stiftelsen). LL-stiftelsens ursprungliga uppdrag var att äga och ge ut en nyhetstidning för utvecklingsstörda samt att ge ut lättlästa böcker (LL-böcker). Nu är målgruppen för verksamheten breddad och stiftelsen riktar sig även till dyslektiker, läsovana, personer med annat modersmål med flera. Genom LL:s nyhetstidning kan invandrade svenskar som inte behärskar språket tillräckligt väl för att läsa en vanlig dagstidning få tillgång till nyheter. Behovet av lättläst litteratur för en yngre publik påtalas ofta från handikapprörelsen och från pedagoger inom skolan. För några år sedan började stiftelsen att i begränsad skala starta utgivning av lättläst barn- och ungdomslitteratur, vilket är en värdefull insats.

Museer och utställningar

Museerna ansvarar för en stor del av kulturarvet genom att samla in, bevara och ställa ut föremål för allmänheten och forskarsamhället. Föremål som dels är en väldigt konkret del av ett materiellt kulturarv, men som genom museernas insatser också sätts in i ett sammanhang och blir en del av det immateriella kulturarvet. Det ligger i museernas uppgift att besluta om vad från vår egen tid som ska bevaras. Det är en uppgift som i sig är avgörande för kulturarvet. Det är vi, här och nu, som genom museerna fattar beslut om hur framtidens människor kommer att se på vår tid.

Museisektorn har under lång tid lidit av brist på central samordning, mandat för samverkansinsatser och en oklar ansvarsfördelning. Detta har varit grundläggande problem såväl för etablering av konkret samverkan som för främjande av en framåtsyftande utveckling av museifrågorna generellt. Det har också betytt att ekonomiska samordningseffekter uteblivit, som till exempel kunnat användas för att öka tillgängligheten. Svensk museiförening har nu fått ett förtydligat uppdrag att stärka samverkan mellan museerna. Kristdemokraterna tror att detta är en viktig pusselbit för att stärka museernas position i kultur- och samhällsdebatten.

Det statliga stödet till museerna måste ges i långsiktiga, inte tidsbegränsade bidrag. Kulturrådet har påpekat att museernas ekonomi påverkas negativt av en ökande ”projektifiering”. Vår oro handlar till stor del om att en bristande ekonomisk långsiktighet hotar samlingarna, men även hur hyreskostnaderna hanteras. Flera i sig nödvändiga och välkomna satsningar på museiområdet har gjorts som arbetsmarknadspolitiska åtgärder där arbetslösa ska sättas i arbete. Kulturrådet har påpekat att museernas allt större beroende av arbetsmarknadspolitiska medel riskerar att bli ett problem, en uppfattning som delas av Kristdemokraterna.

En satsning på museernas samlingar

Kristdemokraterna vill initiera ett forskningsprogram i syfte att stärka kunskapen om museernas samlingar. I samband med detta bör även ytterligare bevarandesatsningar göras.

Föremålen i ett museum har en unik förmåga att ge upplevelser och det är i det som särarten i museets utåtriktade verksamhet ligger. I museernas verksamhet ligger också att med ett vetenskapligt förhållningssätt finna ny kunskap om föremålen och dess plats i historien. De måste vara behjälpliga för forskare för att på så sätt bidra till ny kunskap om

vår historia och framtid. Det är också viktigt att det källmaterial som museisamlingarna utgör används av forskare för att stärka kunskapen om vår historia.

På museerna finns ett fortsatt stort eftersläpande behov av vård, registrering, dokumentation och digitalisering. Föremål förstörs av fukt och mögel och renoverings- och konserveringsinsatser skjuts upp i brist på resurser. Ändamålsenlig förvaring för samlingarna saknas på många håll. Dessutom växer samlingarna ständigt. Tusentals nya föremål ska varje år tas om hand av museerna som redan nu har svårt att hantera de samlingar som redan finns. Många satsningar på museiområdet har gjorts som arbetsmarknadspolitiska åtgärder där arbetslösa ska sättas i arbete. Kulturrådet har påpekat att museernas allt större beroende av arbetsmarknadspolitiska medel riskerar att bli ett stort problem, en uppfattning som delas av Kristdemokraterna. Samlingarna är kärnan i museernas verksamhet och en långsiktig satsning för samlingarnas bevarande är nödvändig. Kristdemokraterna efterlyser också en större samverkan mellan kultursektorn och olika arbetsmarknads- och utbildningssatsningar som kan bidra till att både fylla museernas behov och skapa mer sammanhängande anställningsförhållanden.

Tillåt försäljning av vissa fornyfynd

Kristdemokraterna vill tillåta att Riksantikvarieämbetet avyttrar vissa fornyfynd.
--

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) ansvarar för de nya föremål som genom arkeologiska utgrävningar tillförs museerna. RAÄ överlåter ansvaret för föremålen till museerna mot att de åtar sig att vårda föremålen i framtiden på ett tillfredsställande sätt. Kulturminneslagen medger dock inte att RAÄ upplåter fornyfynd för försäljning. Kristdemokraterna anser att det i vissa särskilda fall ska vara möjligt att genomföra en försäljning av fornyfynd. Det kan vara tillfällen när man på en och samma plats hittar stora mängder av likartade föremål av samma sort och som har ett begränsat värde att bevara för framtiden. Som exempel kan nämnas att när den förlista ostindiefararen Götheborg bärgades togs närmare nio ton av kinesiska porslinskärvor omhand. Dessa anser vi skulle ha varit fullt rimliga att till viss del avyttra för att därigenom få resurser för att finansiera ett angeläget kulturprojekt.

Visning av kulturskatter nära fyndplatsen

Kristdemokraterna vill att nya fornyfynd först ska visas på regionala museer.

När fornyfynd av stort värde hittas placeras de i Stockholm, ofta på Historiska museet. Enligt lag kan fornyfynd dock överlåtas eller lånas ut till ett museum som åtar sig att vårda fornyfyndet på ett tillfredsställande sätt. Ett skäl för Historiska museet att avstyrka en ansökan om att få låna ett fornyfynd kan exempelvis vara att fyndet har nationellt intresse och bör vara tillgängligt för forskare eller att föremålstypen från regionen saknas i de nationella samlingarna. Ett annat skäl kan vara att det nya fyndet hör ihop med föremål från samma fyndplats som redan finns på Historiska museet och att samtliga fynd från en fyndplats bör hållas ihop. Kristdemokraterna anser dock inte att detta är tillräckliga skäl för att under en tid visa föremålen nära fyndplatsen. Fornfynd av detta slag har ofta ett stort regionalt intresse. Därför bör i större utsträckning nya fornyfynd först visas på de regionala museerna.

Kulturfastigheter

Kristdemokraterna anser att särskilda medel bör avsättas för att säkerställa vissa kulturfastigheters renoveringsbehov.

Flera av statens kulturfastigheter – främst Nationalmuseum, Naturhistoriska riksmuseet, Kungliga Operan samt Dramaten är i dag i dåligt skick, eftersom löpande underhåll och större renoveringar av olika skäl har skjutits på framtiden. Nu är framtiden här och behoven är i flera fall akuta. Till stor del beror detta på det hyressystem som tillämpas för dessa fastigheter, men också på en passivitet från den förra socialdemokratiska regeringen. Utifrån dagens situation går det inte att genom enkla omprioriteringar i kulturbudgeten möta de behov som nu ligger framför vissa kulturfastigheter. Kristdemokraterna anser att staten måste ta ett nationellt ansvar och att särskilda medel bör avsättas för att säkerställa de nämnda kulturfastigheternas renoveringsbehov.

Kulturskapande

Människan har en inbyggd skaparlust. Så länge vi vet har människor uttryckt känslor och önskningar genom konsten. Långt innan människan var bofast uttryckte hon sig genom bilder och danser, och små barn tecknar och dansar ofta helt naturligt. Livet måste vara något mer än att bara överleva. Vi måste alla finna sätt för att känna njutning i livet, och konsterna kan vara ett sätt. Det handlar både om att ge uttryck för sin egen skaparlust och om att ta emot och njuta av det andra skapar.

De kulturella och kreativa näringarna

Kristdemokraterna vill göra Sverige till en toppregion för kulturella och kreativa näringar.

Med begreppet kulturella och kreativa näringar hänvisar man till aktiviteter som har sitt ursprung i individernas kreativitet, kunskaper och talanger, och som medför välfärds- och arbetspotential genom generering och exploatering av intellektuell förmögenhet. De kulturella och kreativa näringarna omfattar tretton nyckelområden: reklam, arkitektur, konst och antikt, konsthantverk, design, designer mode, film, interaktiva underhållningsdatorprogram, musik, utövande konst, publicering, programvaror samt tv och radio. Grogrunden för kulturella och kreativa näringar är samhällets kulturella institutioner. Kreativa näringar utgör en betydande del av den samlade globala ekonomin men de har ännu större utvecklingspotential. Kristdemokraterna anser att ett aktivt gemensamt svenskt utvecklings- och policyarbete behövs för att Sverige ska kunna profileras som en toppregion inom kreativa näringar, till exempel kulturturism. Kristdemokraterna står bakom de insatser som alliansregeringen redan inlett. Det handlar om att ett flertal myndigheter och organisationer fått ett uppdrag att utveckla och medverka i insatser för att främja kulturella och kreativa näringar särskilt på regional nivå. Dessa insatser bör utvecklas vidare.

Scenkonsten

Teater, dans och musik är konstformer som var och en spelar sin unika roll för den skapande människan. Det är konstformer som alla människor har en relation till och kommer i kontakt med. Den verksamhet som bedrivs inom musik-, teater- och dansområdet visar att gränserna mellan det professionella kulturlivet och amatörverksamhet handlar mer om gradskillnad än artskillnad och att den breda amatörverksamheten är en förutsättning för den specialiserade professionella nivån och vice versa.

Operan och Dramaten

Kristdemokraterna ser behovet av ett nytt nationellt operahus genom alternativ finansiering.

Kungliga Operan och Dramatiska Teatern är i högsta grad levande kulturklenoder. Det är angeläget att dessa nationella institutioner är öppna och tillgängliga för en bred allmänhet så att den del av kulturarvet som de förmedlar kan föras vidare till kommande generationer. Verksamheten vid dessa nationalscener måste ständigt förnyas och hålla en hög konstnärlig kvalitet. På så sätt kan de vara en inspiration för andra mindre institutioner runt om i landet. Vi vill gärna se ett ökat samarbetet mellan landets operascener. Kungliga Operan är dock inte ett fullt funktionsdugligt hus ur ett arbetsmiljömässigt perspektiv. Ett nytt operahus behöver byggas, men eftersom kostnaderna för ett nytt operahus uppgår till flera miljarder är det nödvändigt att finansiera ett nytt operahus med sponsorer i någon form. Ett nytt operahus i Stockholm får inte belasta eller få negativa konsekvenser för kulturen i övriga delar av landet.

Dramaten är Sveriges nationalscen, men når i allt för lite utsträckning befolkningen utanför Stockholm. Efter att Dramaten knappt turnerar under några år planerar Dramaten en landsomfattande samverkan med Riksteatern under tre år. Kristdemokraterna anser att det är bra att Dramaten även därefter befinner sig ut i landet, både för att sätta upp föreställningar, men också som inspiration till regionala och lokala teatrar. Ett sätt kan vara att skriva samarbetsavtal med regionala institutioner där Dramaten får en replipunkt.

Riksteatern

Riksteatern har stor betydelse för svenskt teaterliv och ger människor i hela landet möjlighet att se teater av hög kvalitet. Den konstnärliga kvaliteten är hög vilket gör teatern till en inspirationskälla för förnyelse av svensk teaterkonst. Uppgiften att sprida teater över hela landet är Riksteaterns viktigaste uppgift och deras decentraliserade organisation av teaterföreningar ligger väl i linje med den kristdemokratiska kulturpolitiken. Ett ökat samarbete med länsteatrarna och det civila samhället i regionerna är centralt, men också att i högre grad vara stödjande och kompetensutvecklande. Införandet av samverkansmodellen kommer att få stor betydelse för hur Riksteatern utvecklas.

Tyst Teater är en viktig del av Riksteatern som främjar teckenspråket som scenspråk och erkännandet av dövas kultur genom ett rikt utbud av teater, seminarier och workshops för både döva och hörande. Tyst Teater är ett viktigt exempel på hur man kan arbeta bredare med tillgänglighetsfrågor i scenkonsten.

Regional musik, teater och dans

Kulturpolitiken bör skapa förutsättningar för att alla oavsett hemort har tillgång till ett kulturutbud och kulturella aktiviteter som präglas av mångfald och hög kvalitet. Här är regionala scener och kulturella mötesplatser central som stödjepunkter för att sprida kultur, inte minst nyskrivna regionala verk. Att det finns välfungerande scener för musik, dans och teater är också en förutsättning för att den regionala kulturen ska frodas – inte minst amatörkultur och de fria gruppernas kultur.

Genom införandet av samverkansmodellen kommer den regionala nivån få en större möjlighet att själv utveckla sin verksamhet. Förhoppningsvis kommer samverkansmodellen också att innebära ett bidragssystem som bidrar till att den nationella och regionala nivån kompletterar och förstärker varandra. Kulturrådet har i undersökningar konstaterat att

kulturinstitutioner, grupper och föreningar ibland ställs inför motstridiga målsättningar för att få statligt respektive kommunalt stöd. Det har varit en orimlig situation som nu förhoppningsvis kommer att försvinna.

Kultur- och musikskolor

Kristdemokraterna vill framhålla vikten av låga avgifter i kultur- och musikskolor.

De kommunala kultur- och musikskolorna har under de senaste decennierna grundlagt och utvecklat många människors kulturintresse. Det är en kulturell basverksamhet för många. Under många år har stödet till kultur- och musikskolorna minskat men under det senaste åren har siffrorna vänt och pekar nu något uppåt. De flesta kommuner har insett betydelsen av kultur- och musikskolornas verksamhet och bemödar sig om att denna ska hålla en god kvalitet. Ett viktigt arbete för musik- och kulturskolorna bedrivs av SMOK, Sveriges musik- och kulturskoleråd. Det pris som SMOK utdelar till årets bästa kultur- och musikskola har bidragit till att öka uppmärksamheten kring deras betydelse för hela kommunens utveckling. Det finns anledning att utveckla det nationella samarbetet och kunskapsutbytet mellan landets musik- och kulturskolor.

Trots att kommunerna finansierar kultur- och musikskolor via skattemedel, så räcker det inte alltid. Avgifterna får dock inte vara så höga att en del barn utestängs från verksamheten på grund av familjens ekonomiska situation. Kristdemokraterna vill gärna se en ökad samverkan mellan de regionala kulturinstitutionerna och musik- och kulturskolorna.

Musik

Via radio, TV och Internet tränger musiken ut till människor och är för många en naturlig del i vardagen. Radions musikutbud når ut till alla människor och det är därför viktigt att dess utbud speglar musikens bredd och att svensk musik såväl äldre som nyproducerad ges utrymme. Den inspelade musiken kan dock aldrig ersätta det levande framförandet. Konserter med levande musik spelar en omistlig roll i musiklivet, och en betydande del av den levande musiken framförs i kyrkor med kyrkor som arrangörer. Mer än hälften av befolkningen går på minst en konsert varje år vilket gör konserten till en av de mest spridda kulturaktiviteterna i Sverige. Eftersom det finns ett så stort intresse för konserter är det viktigt att det finns ett utbud som representerar olika delar av musikområdet. Kulturrådet har bland annat påpekat bristen på nationell plattform eller hemvist för populärmusiken. Som ett led i ett ökat regionalt ansvar för kulturpolitik och ekonomisk bidrag till kultursektorn har alliansregeringen beslutat att lägga ner Svenska Rikskonserter. Istället ska det skapas en ny nationell plattform för musiken. Avsikten är att statens roll därmed ska bli mer samordnande och koordinerande än producerande. Målet för den nationella musikplattformen ska vara att befolkningen i hela landet ges möjlighet att ta del av ett varierat musikaliskt utbud, präglad av konstnärlig förnyelse och hög kvalitet

Sveriges Radios ansvar för konstmusiken

Kristdemokraterna vill stärka konstmusikens ställning inom Sveriges Radio.
--

Sverige ska ha en nationell symfoniorkester och körmusik med hög kvalitet. Staten har ett särskilt ansvar att säkerställa att en sådan verksamhet existerar. Idag görs detta genom att Sveriges Radio har ett särskilt ansvar för att garantera en bredd i musikutbudet. En bredd som inte de kommersiella kanalerna kan erbjuda. Ansvaret för mångfald och kultur regleras i SR:s sändningstillstånd. Många äldre lyssnar idag på P2. De saknar ofta kunskap om och tillgång till Internet. Att enbart erbjuda konstmusiken via nätet skulle därför stänga ute

många av dem som idag lyssnar på kanalen. Enligt en utredning från Svensk scenkonst och Musikaliska akademien lyssnar 43 procent av svenskarna regelbundet på konstmusik. Det visar att det finns en stor potential för en kanal som är inriktad mot denna genre. I det senaste sändningstillståndet skärptes public service kanalernas kulturansvar. Vi menar att Radiosymfonikerna och Radiokörens verksamhet ska garanteras av staten.- detta kan, som idag - ske genom det sändningstillstånd som staten ger Sveriges Radio. Kristdemokraterna hoppas att det kan bidra till att stärka konstmusikens ställning inom Sveriges Radio.

Gemensam satsning på unga musiker

Kristdemokraterna vill att staten tar initiativ till ett samarbete mellan aktörerna som kan säkerställa en bred svensk musikutbildning.

Ett ökande problem för orkestrar i hela landet är rekryteringen av unga musiker. Även på musikhögskolorna har man under senare år uppmärksammat att antalet sökanden har minskat för vissa instrument och kunskapen hos de sökande försämrats. En av anledningarna tros vara bristande utbildning i de kommunala kultur- och musikskolorna. Inte ens i de största musikskolorna i Sverige finns längre undervisning i alla orkesterinstrument. Särskilt kritisk är situationen för ett flertal blåsinstrument. Det finns idag inget övergripande ansvar för musikutbildningen på grundnivå. Det är inte heller rimligt att tänka sig att alla kultur- och musik skolor ska kunna erbjuda utbildning i alla instrument men något måste göras. Folkbildningens studiecirkel skulle kunna vara en väg. Kristdemokraterna anser att staten bör initiera ett samarbete mellan alla aktörer för att hitta kreativa lösningar som kan garantera en bred svensk musikutbildning även i framtiden. Ansvaret för enskilda instrument får inte falla mellan stolarna.

Folk- och världsmusik

I ett allt mer globaliserat samhälle växer intresset för folk- och världsmusik. Det handlar både om vårt eget musikaliska arv, men också intresset för musik från andra länder och kulturer.

I drygt tio år har Stallet varit en fast scen för nordisk folkmusik och världsmusik, samt dans. Det är av nationellt intresse att det finns en scen och en professionell arrangör för utvecklingen av dessa genrer. Tillkomsten av Stallet är ett positivt steg i utvecklingen av det svenska musiklivet.

Amatörverksamhet, arrangörsföreningar och festivaler är viktiga element för att folkmusikens bas och bredd skall säkras.

Vi vill betona vikten av att arrangörsstöd ges till festivalarrangörer då de är viktiga aktörer för nyskapande musik och konserter med utländska artister.

Orkesterverksamhet

Runt om i landet finns ett antal större och mindre professionella orkestrar som med stöd av stat, kommuner och landsting framför orkestermusik i hela landet. Det är såväl fria musikgrupper som regionala orkestrar och länsmusiken. Orkestrarna är beroende av bidrag från det offentliga vilket också gör dem sårbara för förändringar i den offentliga budgeten. Kulturrådet har efterfrågat en ökad långsiktighet från stat, kommun och landsting när det gäller stöd till orkesterinstitutionerna. Förhoppningsvis kan det ökade regionala ansvaret för orkestrarna bidra till en större långsiktighet i verksamheten.

Även om orkesterverksamheten finns spridd i hela landet är verksamheten fortfarande på många sätt storstadscentrerad. Det är i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö som de stora institutionerna finns, här sker den övervägande delen av utbildningen av musiker och här finns de största möjligheterna att verka på frilandsbasis. Många orkestrar ute i landet har därför ofta problem med rekryteringar till exempel vikarier. Det finns också många platser i landet dit orkestrarnas verksamhet aldrig eller mycket sällan når. Det är därför särskilt viktigt att de regionala orkestrarna får ekonomiskt stöd för att öka sin turnerande verksamhet.

Bild och form

Genom bildkonst, skulpturer och installationer kan vi finna nya sätt att se på världen. Konsten utmanar det invanda, visar på skönheten i det enkla, och framställer urklipp ur verkligheten i form och färg. Kristdemokraterna anser att statens uppgift är att göra bildkonsten tillgänglig för så många som möjligt samtidigt som förutsättningar ges för hög kvalitet i det konstnärliga arbetet. Det kan till exempel ske genom att biblioteken skapar möjlighet att kunna ställa ut bild- och formkonst.

När det gäller utställningsarrangörerna inom bild- och formområdet finns ett behov av att skapa bättre förutsättningar för att göra den samtida bild- och formkonsten mer tillgänglig samt stärka de yrkesverksamma bild- och formkonstnärernas ekonomiska villkor. Här är det statliga avtalet om att betala utställnings- och medverkandeersättning till yrkesverksamma bild- och formkonstnärer en viktig del.

Konsten i den offentliga miljön

Kristdemokraterna vill att enprocentmålet om konstnärlig utsmyckning i offentlig miljö upprätthålls samt att denna tas tillvara för att stärka kulturens hälsoaspekter.

Människors välbefinnande påverkas av miljön de vistas i. Policyn i Sverige är att en procent av kostnaden för offentligt byggande ska gå till inköp av konstnärlig utsmyckning. Det är viktigt att detta procentuella mål tas på allvar. I den offentliga miljön får kultur därför inte enbart handla om att sätta upp ett konstverk vid entréhallen utan kultur måste finnas överallt och vara ett naturligt inslag i byggplaneringen. Den ska fyllas med såväl stora som små konstverk, i allmänna utrymmen och i enskilda rum. Detta är inte svårt att åstadkomma men lätt att glömma bort och därför vill vi att byggnormerna ska vara utformade på ett sätt så att kulturen blir ett naturligt inslag i hela sjukhusmiljön. Den konstnärliga utsmyckningen bör få finnas med redan i planeringsstadiet vid ny eller ombyggnation av offentliga miljöer. Att enprocentmålet om konstnärlig utsmyckning av offentliga miljöer upprätthålls är även viktigt då det ökar konstnärers möjlighet att kunna försörja sig på sitt arbete.

Hemslöjd - en viktig del av vårt svenska kulturarv

Slöjden i skolan bidrar till att alla elever får grundläggande kunskaper i hemslöjd. Arbetet med att föra vidare traditionella tekniker inom konsthantverk handlar om att odla stolthet och samhörighet med sin bygd och sin historia. Samtidigt som de tekniker som utvecklats under historiens gång vidareanvänds förändras formerna och användningsområdet. Det arv som skall gå vidare utvecklas och får nya former. För att i möjligaste mån skapa förutsättningar för slöjden att leva vidare finns i de flesta län två läns hemslöjds konsulenter, en med inriktning mot textil och en som har ansvar för de hårda slöjdteknikerna. I deras arbete ingår att ordna kurser, utbildningar och utställningar med pröva-på-verkstäder för en slöjdintresserad allmänhet. En viktig dimension av läns hemslöjds konsulenternas arbete

handlar om att ordna verksamheter för barn och ungdomar, till exempel i form av särskilda slöjd- och konsthantverksläger. På så sätt förs kunskaperna vidare till nya generationer på ett otraditionellt sätt. I en tid där allt skall gå fort ger konsthantverket möjlighet till andrum.

Film

Kristdemokraterna vill att filmavtalet anpassas till ny teknik.

Som kulturbärare är filmen unik i sitt gränsöverskridande. Den fyller också andra funktioner som att påverka och förklara omvärlden, roa, informera och även bidra till igenkännande och identifikation. Film är ett viktigt kulturarv. Film är konst. För Kristdemokraterna är det därför en självklar utgångspunkt att filmen skall ges statligt stöd. Stödet har en viktig uppgift när det gäller att främja svensk filmproduktion och främja visning av film.

Ända sedan 1960-talet har det statliga stödet till filmen reglerats i olika former av så kallade filmavtal. Kristdemokraterna anser att det är nödvändigt att det statliga stödet till filmen moderniseras och anpassas efter en ny tid med ny teknik och nya utmaningar. Filmstöden bör vara öppna för andra visningsfönster än biografen och de bör stimulera digitalisering. Ett eventuellt nytt filmavtal får inte innebära låsningar som hindrar en offensiv utveckling av svensk film. I det filmavtalet som gällt fram till nu regleras bland annat resurserna till så kallade regionala filmcentra. Några regioner har saknat sådana centra och när nu verksamhet kommit igång i dessa regioner har Filminstitutet saknat möjligheter att ge tillräckligt ekonomiskt stöd eftersom samtliga resurser är in-tecknade. Avtalet har i dessa avseenden på ett oönskat vis blivit en tvångströja istället för ett stöd till svensk film. Kristdemokraterna vill värna de regionala resurscentrumen för film och betona det filmpedagogiska uppdraget.

Kulturskaparnas villkor

Kristdemokraterna vill öka konstnärers möjlighet att kunna försörja sig på sitt arbete.

Konsten skänker ett mervärde i livet för alla människor. Det är därför viktigt att de konstnärer och kulturskapare som skapar de konstverk, musikstycken, dansverk och böcker som vi alla får glädje av, ges drägliga livsvillkor och möjligheter att utöva sin konst utan att ekonomiskt behöva stå på ruinens brant. Idag är det många konstnärer som har svårt att klara sitt uppehälle. Stödformer och försäkringsvillkor är inte anpassade efter konstnärernas speciella arbetsvillkor och livssituation. För att nå en kulturell frihet och mångfald i Sverige måste dessa brister i systemet uppmärksammas och justeras.

Kristdemokraterna värnar upphovsrätten, vilket är en äganderätt som innebär en exklusiv rätt för upphovsmannen att själv ha ansvar för sitt verk. Det innebär att upphovsmannen har rätt att bestämma när, var, hur och om hans verk ska göras tillgängliga för allmänheten. Denna rätt måste värnas, eftersom den är viktig för att konstnärer ska kunna leva på sitt skapande. I synnerhet eftersom konstnärernas arbetsmarknad skiljer sig från situationen inom de flesta andra yrken. Om fast arbete är det vanliga på arbetsmarknaden i stort, är arbeten inom kultursektorn oftast tillfälliga och arbetslösheten är hög.

Utredningar visar att de statliga ersättningarna och bidragen har ökat väsentligt i betydelse för de yrkesverksamma konstnärerna och för deras möjlighet att ägna sig åt sitt konstnärliga arbete. I den statliga kulturpolitiken måste det därför skapas bättre förutsättningar för konstnärerna att försörja sig på sitt arbete. En metod för att åstadkomma detta är att införa avdragsrätt för inköp av konst till företag. Idag kan ett företag göra avdrag för designade möbler men inte för konstföremål. Att utöka avdragsmöjligheten till att även omfatta konstföremål skulle öka efterfrågan på konst och därmed stärka konstnärernas möjlighet att försörja sig. En annan metod är att stärka konstnärligt företagande. Eftersom arbetslösheten är hög och fasta anställningar svåra att få, så är det inte ovanligt att konstnärer och kulturskapare bedriver enskild firma för sina konstnärliga uppdrag. Därför är det viktigt att konstnärliga utbildningar på alla nivåer innehåller grundläggande moment kring företagande och entreprenörskap i utbildningen.

De fria grupperna

Kristdemokraterna anser att pris- och löneomräkning ska omfatta även Teater-, Musik- och Dansallianserna och de fria grupperna.

Många skådespelare, dansare och musiker arbetar under förhållanden som vi aldrig skulle acceptera för andra yrkesgrupper. Att ha någonstans att repetera, att få lön, att hinna repetera, är några av de grundläggande verksamhetsfrågor där offentliga kulturmedel kan verka stödjande för de fria grupperna. Utifrån en kristdemokratisk grundsyn på en politik som stöttar, är det viktigt att skapa möjligheter för de fria grupperna.

De fria grupperna har idag en självklar plats i svenskt kulturliv och de står för mer än en tredjedel av alla föreställningar som framförs i Sverige varje år. De är som en frisk vind som blåser genom Kultursverige och de söker sig på otraditionella vägar fram till en ny publik. Ingen kan idag ifrågasätta de fria gruppernas betydelse och det är därför en självklarhet att de ska ges rimliga ekonomiska villkor att fortsätta verka.

År efter år har Kulturrådet, teatrar, orkestrar, fria grupper och andra kritiserat den bristande pris- och löneomräkningen för kultursektorn. Problemet ligger i att vissa anslag inom kultursektorn inte omfattas av någon pris- och löneomräkning över huvud taget trots att större delen av anslagen går till löner. Det gäller till exempel anslaget till de fria grupperna och till Allianserna. Resultatet blir att Kulturrådet tvingas stödja ett allt färre antal grupper. Delvis har problemet lösts genom ökade satsningar till de fria grupperna men för att långsiktigt komma till rätta med frågan anser Kristdemokraterna att anslagen till de fria grupperna och Allianserna bör omfattas av pris- och löneomräkning samt att man tar ett helhetsgrepp kring detta problem på hela kulturområdet.

Musikarrangörerna

Kristdemokraterna vill förbättra musikarrangörernas villkor.
--

Kulturlivets eldsjälur, amatörer och ideella arbetare spelar en ovärderlig roll inom kulturlivet och därför bör åtgärder för att utveckla amatörkulturområdet vidtas. Samtidigt kan inte verksamheterna enbart ske med ideella insatser. Kommersiella arrangörer utanför städerna står för mycket av lokal scenkultur, främst musik. Det är nödvändigt att stärka musikarrangörerna för att alla musikgenrer ska få stöd att nå ut till sin publik. Bland annat måste arrangörsfrågan lösas så att fler arrangörer får möjlighet att arbeta hel- eller deltid med sin verksamhet. Det finns också exempel på att arrangörsmedlen fördelas i ”stuprör” och inte tar tillvara samordningseffekter, vilket missgynnar det lokala kulturlivet.

Kristdemokraterna anser att en större del av medlen till arrangörer ska ingå i samverkansmodellen för att kunna stärka regionala och lokala arrangörer.

Dansbandsmoms

Kristdemokraterna vill att dansband ska omfattas av kulturmoms 6 procent.

Olika saker i vårt samhälle är belagda med olika nivåer av mervärdesskatt (moms). I de flesta fall finns det en rimlig logik bakom. Men det förekommer också att dessa skillnader i momsskattesats upplevs som mindre logiska och till och med svåra att förstå och förklara. Ett sådant fall är att konserter med publik som enbart lyssnar är belagda med sex procent moms, s.k. "kulturmoms". Däremot är konserter med dansande publik belagda med 25 procent moms.

Dansen är en folkrörelse som finns över hela landet och som får människor att samlas för att umgås och må väl. Dansen har alltså en viktig social aspekt och den bidrar till folkhälsan genom den fysiska aktivitet som dansarna utövar. Med ett lika lågt momsuttag vid dans till levande musik som vid konsert skulle entréavgiften för dans sänkas. Detta skulle kunna göra dansen tillgänglig för fler och bibehålla bredden av dansbandsorkestrar. Kristdemokraterna anser att det är dags att lägga fast att dans och dansband är en del av vår kultur och att det därför är naturligt att dansbandsverksamhet har den lägre momsnivån sex procent.

Scenkonstpensioner

Nationalscenernas och de regionala scenkonsternas betydelse både som förvaltare av det kulturella arvet och för konstnärlig förnyelse kan inte överskattas. De har från sin centrala position ett ansvar för att stärka intresset för och utvecklingen av teater, dans och musik i vårt land. Ett problem som tyvärr kastat sin skugga över verksamhet har varit pensionsfrågorna, som är komplexa för dem som arbetar vid de statligt stödda teater-, dans- och musikinstitutioner som omfattas av den s.k. PISA-förordningen (2003:56). Problemet har varit att institutionerna inte har kunnat förutsäga hur höga deras pensionskostnader ska bli, och därför inte vågat tillsvidareanställa. I en statlig utredning^{vii} har utredaren föreslagit att tjänstepensionssystemet för de anställda vid vissa statsunderstödda teater-, dans-, och musikinstitutioner anpassas till de arbetsförhållanden som råder inom området samtidigt som pensionskostnaderna blir förutsägbara.

Kulturens roll i samhället

Kristdemokraterna tror inte på ett samhälle där varje människa står stark i sig själv. Vi människor är beroende av gemenskap för att kunna utvecklas och växa som personer. Den människa som inte blir sedd, som inte kan vara delaktig i ett större sammanhang eller som inte får bekräftelse krymper som människa. Det är alla dessa icke-offentliga sammanhang och alla människor som ingår i dem som skapar det civila samhället. Att alla människor oavsett hemort och individuella förutsättningar har tillgång till och kan känna delaktighet i kulturlivet är centralt. Inte minst viktigt är det att säkerställa att personer med funktionsnedsättning har möjligheter att ta del av kulturutbudet.

Den största delen av den kultur som idag bedrivs i Sverige sker inom den ideella sektorn. Det handlar om sådant vi ägnar oss åt oavsett statlig inblandning eller ej. Vi är med i spelmanslag och körer, vi skriver dikter och målar. Kultur är mycket större än enbart den

statliga kulturpolitiken. Vi ser det mycket positivt att regeringen i sin kulturproposition (2009/10:3) berör det civila samhällets betydelse för kulturutövningen, och ser ett stort behov av att uppgradera dess betydelse.

Trossamfunden

Trossamfunden spelar en betydelsefull roll på kulturområdet. Svenska kyrkan är en av de största aktörerna i svenskt kulturliv. Den äger och förvaltar ca 2 900 kyrkobyggnader varav det stora flertalet är skyddade genom lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Därtill bedrivs en betydande mängd amatörkulturell verksamhet inom ramarna för Svenska kyrkan och andra samfund. Som exempel kan nämnas att 113 000 personer är aktiva i Svenska kyrkans körverksamhet. Svenska kyrkan svarar årligen för runt 60 000 musikaliska framträdanden (inklusive musikgudstjänster). Församlingarnas betydelse för identiteten på mindre orter är oerhört viktigt. Även andra trossamfund spelar en betydelsefull roll i svenskt kulturliv. Detta gäller inte minst inom de religiösa grupper som blivit en del av det svenska samhället tack vare invandringen.^{viii}

Amatörkultur

Kulturpolitiken måste stödja och uppmuntra såväl till professionalitet och kulturellt yrkesengagemang som till amatörkultur och ideella insatser. Professionella kulturarbetare kan inte ersätta ideella insatser, lika lite som amatörer kan ersätta professionella konstutövare med lång skolning. Men amatörkulturen är en grogrund för professionalitet och den är ett uttryck för den enskilda människans behov av kulturell utlevelse som inte får underskattas. En nationell kulturpolitik måste därför sträva efter att ge konstnärer och kulturarbetare goda villkor att verka men måste också stärka den levande amatörkultur som finns i landet.

Många folkrörelser bedriver ett nära samarbete med kulturinstitutioner och kulturarbetare. Ett sådant arbete sker genom exempelvis skådebaneverksamheten, där kärnan utgörs av ca 8 000 ideellt arbetande kulturombud vars uppgift är att utveckla kulturintresset på arbetsplatser, i föreningar, i bostadsområden och i skolor. Denna och liknande typer av verksamheter bör uppmuntras även i framtiden. Utan dem vore kultursverige fattigare.

Vid sidan om folkbildningen finns ett antal organisationer som samlar grupper av människor engagerade i någon form av amatörkultur. Det är till exempel Amatörteaterns riksförbund, Sveriges orkesterförbund, Riksförbundet svensk körsång som i sin tur samlas under Ax – amatörkulturens samrådsgrupp. Målet för Ax är att arbeta för förbättringar för amatörkulturen i Sverige. Ax och dess medlemsorganisationer bedriver en mycket viktig verksamhet och vi anser därför att de bör ges ökade resurser. Vi vill gärna se en ökad samverkan mellan kulturinstitutioner, folkbildning och amatörkulturverksamhet.

Mötesplatser

Kristdemokraterna vill öka möjligheterna till kulturella möten genom ett förbättrat stöd till mötesplatser och lokaler.

En god tillgång till lokaler är en av grundförutsättningarna för att människor skall kunna ta del av och vara delaktiga i kulturen. Kristdemokraterna företräder en politik som syftar till att hela Sverige skall ha ett levande kulturliv. Staten ska ta ansvar för det som brukar benämnas en kulturell infrastruktur i hela landet. Det innebär uppbyggande av till exempel institutioner eller scener som kan utgöra en slags bas för verksamheten lokalt och regionalt.

Staten ger flera olika bidrag. Icke-statliga kulturlokaler kan ges statligt stöd i form av bidrag till ombyggnad av musei-, teater och konsertlokaler som tillhör någon annan än staten. Bidrag kan också ges till standardhöjande reparationer och handikappanpassning. Statligt bidrag kan också ges till allmänna samlingslokaler för köp, ny- och ombyggnad, standardhöjande reparationer samt för handikappanpassning av offentliga lokaler. Det statliga stödet till trossamfunden innehåller ett lokalbidrag. Lokalbidrag får lämnas för inköp av nya lokaler, för ombyggnation eller upprustning samt för handikappanpassning.

Gemensamt för bidragen är att de inte har en nivå som täcker befintliga behov. Detta gör mötesplatserna till en fråga om lokala ideella insatser, gåvor och i avsaknad av dessa, ett försummat lokalunderhåll och lokalutvecklingsarbete. Bidragen är väsentliga inte minst ur ett lokalt och regionalt utvecklingsperspektiv. På mindre orter och i glesbygd är dessa lokaler ofta den enda samlingspunkten för till exempel barn- och ungdomsarbete samt kulturverksamhet

Avdragsrätt för gåvor till ideella organisationer

Kristdemokraterna vill införa avdragsrätt för gåvor till ideella organisationer.

På många håll i världen och i de flesta EU-länder uppmuntras människor att ge gåvor till ideella organisationer genom möjligheten att göra skatteavdrag. I Sverige däremot får varken privatpersoner eller företag göra avdrag för gåvor och donationer till ideella föreningar. Kristdemokraterna anser att Sverige ska införa avdragsrätt för gåvor till ideella organisationer. Genom införande av skatteavdrag skulle bidragen till frivillig verksamhet i Sverige med all sannolikhet öka väsentligt vilket skulle få stor betydelse både för de organisationer som berörs och för alla de människor som på olika sätt får stöd av eller kommer i kontakt med deras verksamhet.

Kultursponsring

Kristdemokraterna anser att det behövs en översyn av inkomstskattelagen så att det tydligt framgår att kultursponsring jämställs med idrottssponsring.

Inledningsvis förde vi ett principiellt resonemang om alla samhällets delar har ett gemensamt ansvar för att stärka och utveckla kulturlivet. I dagsläget finns inga ekonomiska incitament för kultursponsring, vilket det finns vid sponsring av idrotten. Kristdemokraterna anser därför att det behövs en översyn av inkomstskattelagen så att det tydligt framgår att kultursponsring jämställs med idrottssponsring.

Kultur och hälsa

Inom sjukvården har en medvetenhet om de immateriella värdenas betydelse för hälsan vuxit sig allt starkare under de senaste åren. Att kropp och själ hör ihop är numera erkänt av professionen. Forskningsrapporter rörande kultur och hälsa visar entydiga resultat. Kultur förbättrar hälsan. Eftersom forskningsfältet kultur och hälsa är tvärvetenskapligt finns det en risk att det faller mellan stolarna när resurser fördelas till forskning. Därför är det viktigt att området uppmärksammas inom både medicinsk och humanistisk forskning. Kultur är ingen merkostnad utan måste ses som en investering. Det finns både ekonomiska och mänskliga vinster att göra genom att satsa på kultur och genom att se kopplingen mellan kultur och hälsa.

Kulturen som förebyggande folkhälsoarbete

Människor utsätts idag för mycket stress och press både i hemmet och på arbetet. Den psykiska ohälsan ökar, inte minst hos barn och ungdomar. Människan har kroppsliga, själsliga och andliga behov och alla behov behöver tillgodoses för att vi ska må bra. Kulturen kan vara en väg för att få ro och vila i en stressad värld. Kulturen kan bli en oas där människor hittar kraft för att orka med vardagen och för att må bättre. Betydelsen av kultur både för den allmänna folkhälsan och i direkta vårdsituationer blir allt mer uppmärksammas. Många sjukhus och andra vårdinrättningar intresserar sig numera för kulturens möjligheter att påverka patienternas hälsa. Såväl kultur i form av böcker, konst och musik, som den yttre sjukhusmiljön, i form av arkitektur och inredning, påverkar patienter och personal. De flesta konstformer manar till kommunikation och eftertanke vilket verkar stimulerande för alla människor som befinner sig i sjukhusmiljön. Konsten kan inbjuda till samtal i en påfrestande situation eller verka lugnande i en stressad miljö. Detta tillsammans med den forskning vi redovisat stärker vår övertygelse om att kultur ska ses som ett förebyggande folkhälsoarbete och användas som en del i behandlingen.

Stärkande kultur

Kristdemokraterna vill införa kultur på recept.

En fråga som många ställer och som är svår att ge ett bra svar på är vad kultur egentligen är och vilken form av kultur som kan vara betydelsefull för människor. Klart är att vi i detta sammanhang måste använda ett omfattande kulturbegrepp. Alla människor tilltalar inte av samma kulturella uttryck. Samtidigt visar forskningen att det är just klassiska kulturella uttryck i musik, konst, dans, böcker m.m. som har särskilt stor betydelse för människors hälsa. Det är alltså inte enbart en allmänt ökad omvårdnad om vårdtagaren som ger de positiva resultaten. Omvårdnaden i sig har naturligtvis en stor betydelse för en god vård men kulturen kan ge ytterligare en dimension i det arbetet. Vi vill att vården anpassas så väl efter patientens medicinska behov som efter hans/hennes kulturella behov. Det behövs mer forskning om kultur och hälsa, samt kunskapsspridning inom området. Idag är det vanligt att fysisk aktivitet skrivs ut på recept. Kristdemokraterna anser att det även ska vara möjligt att skriva ut kultur på recept. Detta för också med sig att kostnaden för kulturen blir en avdragsgill kostnad för de företag som väljer att betala sjukvårdskostnaderna för sina anställda.

Utan kunskap om kultur och hälsa är det svårt att implementera den kulturella dimensionen inom sjukvården. Att blivande och redan utbildad vårdpersonal får utbildning i kultur och hälsa, både i gymnasie- och högskoleutbildningen liksom i den fortlöpande kompetensutvecklingen är därför viktigt för att nå framgång. Vårdutvecklare är nyckelpersoner i detta arbete, liksom att det finns forskning inom området. Vi anser också att det finns ett behov hos kulturinstitutionerna att få utbildning i hur deras verksamhet kan involveras i vården och vad kultur kan betyda för hälsan.

Musikens kraft för oss människor är fantastisk. De flesta av oss vet vilken effekt musik kan ha för att skapa lugn och inre ro i en stressad vardag. Men också vad musik kan betyda för vårt humör när vi är trötta eller ledsna. Kristdemokraterna anser att musik i större utsträckning bör vara tillgänglig inom vården. Möjlighet att lyssna på musik kan betyda mycket för det allmänna välbefinnandet såväl under som i väntan på behandling.

Dans-, bild- och musikterapi används allt oftare i behandling, rehabilitering och rehabilitering som komplement till skolmedicinen. Det är viktigt att denna verksamhet får fortsätta att utvecklas och komma fler till del.

Läsningen ger oss möjligheten att känna avkoppling eller spänning, att skratta eller gråta i en värld fylld med nya människor och miljöer. Boken kan vara en väg till inkännande med andra människor i samma situation men den kan också vara en flykt bort från vardagen. Detta kan vara särskilt viktigt för människor som befinner sig på sjukhus. Sjukhusbiblioteken spelar en mycket viktig roll för att stimulera människor till läsning. För många personer som själva på grund av sjukdomstillstånd eller ålderdom inte kan läsa kan högläsning vara ett betydelsefullt sätt att få en avkopplande kulturell upplevelse. Vi anser därför att det på alla särskilda boenden, serviceboenden och sjukhus ska ges möjlighet till högläsning eller tillgång till talböcker. Det skulle kunna betyda mycket för många sjukas välbefinnande och ha positiva effekter på deras hälsa och livskvalitet. Högläsning kan med fördel organiseras i samarbete med ideella föreningar.

Kultur i arbetslivet - kulturcheckar

Kristdemokraterna vill införa en försöksverksamhet med kulturcheckar.

Företag får skattefritt sponsra sina anställda med friskvård för att förbättra hälsan. Kristdemokraterna anser att samma sak borde gälla för kulturaktiviteter. Vi vill införa ett system med kulturcheckar som ska vara en skattebefriad löneförmån från arbetsgivaren till löntagaren. Kulturchecken ska inte heller belasta företaget med skatter eller sociala avgifter utan de skattemässiga villkoren ska vara desamma som när företag idag subventionerar motionsaktiviteter för personalen. Kulturchecken ska vara ett betalningsmedel som kan användas för inköp av biljetter till exempel till teater, konserter, opera, balett, museibesök med mera. Kulturchecken skulle ge fler människor möjlighet att få del av olika kulturupplevelser vilket bevisligen har positiva effekter för hälsan och skulle därmed kunna förbättra folkhälsan.

Folkbildningen

Folkbildning är en viktig del i det svenska kulturlivet. Folkbildningen är en unik väg att främja den allmänna medborgerliga bildningen och demokratin. Syftet med folkbildningen är att göra det möjligt för alla människor att påverka sin livssituation och skapa ett engagemang för att delta i samhällsutvecklingen. Varje år träffas miljontals människor för att utbyta kunskaper, åsikter och för att utvecklas med varandra. Folkbildningen anordnar studiecirklar, folkhögskolekurser och olika kulturarrangemang. Detta kan ske som en del av olika projekt och i samverkan med andra aktörer och organisationer. Inom studieförbunden är studiecirkeln den vanligaste verksamheten och varje år arrangeras enligt Folkbildningsförbundet ca 300 000 studiecirklar över hela landet.

Folkbildningens ekonomi

Folkbildningen finansieras till stor del av stöd från stat, landsting och kommuner. Det statliga stödet till folkbildningen har enligt riksdagsbeslut flera viktiga syften, bland andra att försvara, stärka och utveckla demokratin samt att bidra till att bredda kulturintresset i samhället. Förutsättningen för att folkbildningen ska kunna uppfylla dessa mål är att den får styras av sin egen idé, sätta sina egna mål och vara oberoende av ekonomiska och politiska maktgrupper. Staten har höjt anslagsnivån för folkbildningen, men det har inte

åtföljts av liknande satsningar från landsting och kommun. Landstingen har bibehållit engagemang, men fler kommuner väljer dessvärre att dra ner eller helt slopa sitt stöd till denna verksamhet.

Det minskade stödet har lett till kraftiga rationaliseringar och högre avgifter. Det blir därmed allt svårare för folkbildningen att nå de ekonomiskt svagaste grupperna. Folkbildningens anslagssystem har främjat en utveckling mot mer verksamhet till lägre kostnader. Det har inneburit att den tidigare mycket omfattande verksamheten som riktar sig till allmänheten har blivit för dyr för den enskilde. Allt mer sällan blir det därför möjligt att erbjuda människor fria studier, som förutsätter kunniga, arvoderade cirkelledare, ändamålsenligt utformade lokaler och pedagogiska hjälpmedel. Bidragen tunnas ut som en följd av volymjakten samtidigt som t ex kommunerna drar in möjligheterna att gratis eller till ringa kostnad utnyttja skollokaler. Det livslånga lärandet blir till slut bara en vision från att tidigare ha varit verklighet genom folkbildningens försorg. Kristdemokraterna anser att alla offentliga aktörer måste ta sitt ansvar för att folkbildningen ska kunna fortsätta utvecklas i hela landet.

Amatörkulturen inom folkbildningen

Folkbildningen är en av de viktigaste aktörerna för amatörkulturen i Sverige. Studieförbunden genomför årligen över 200 000 kulturprogram med flera miljoner deltagare. Eftersom en så stor del av kulturverksamheten sker inom folkbildningens ram är det viktigt att studieförbunden även på central nivå tar ett ansvar för amatörkulturen och sätter upp mål för verksamheten. På så sätt kan kvaliteten i verksamheten garanteras. I jämförelse med de stora studieförbunden har amatörkulturorganisationerna mycket små resurser. De har dock ett mycket stort kunnande inom amatörkulturverksamhet som studieförbunden bör ta till vara. Det bör finnas ett långtgående samarbete mellan de två för amatörkulturen så viktiga aktörerna och i det arbetet har studieförbunden ett stort ansvar.

ⁱ Tänka framåt, men göra nu (SOU 2006:45)

ⁱⁱ Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage 2003

ⁱⁱⁱ Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth

^{iv} Barns och ungas kultur. Kulturen i siffror 2010:1, Kulturrådet 2010

^v Regeringens proposition 2009/10:165 Den nya skollagen - för kunskap, valfrihet och trygghet slår fast tillgången till skolbibliotek

^{vi} Bibliotek är KUL! Bibliotek är kultur, utveckling och lärande. En rapport från BRO-utredningen Per Falk, 2004

^{vii} Nytt pensionssystem för den statsunderstödda scenkonsten (SOU 2009:50)

^{viii} Betänkande av Kulturutredningen SOU 2009:16, del 2 Förnyelseprogram